

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSIOSIOS RINKIMŲ KOMISIJOS POLITINĖS
REKLAMOS IR PAPIRKIMŲ TYRIMO DARBO GRUPĖS**

**IŠVADA
DĖL ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS RINKIMŲ KOMISIJOS 2019 M. VASARIO 25 D.
SPRENDIMO NR. SP-17 „DĖL RINKĖJŲ GALIMŲ PAPIRKIMO ATVEJŲ TYRIMO
GRUPĖS IŠVADOS“**

2019 m. kovo 22 d. Nr. 3-63 (1.2)
Vilnius

Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija (toliau – VRK) gavo Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos (toliau – LVŽS) skundą „Dėl Alytaus rajono savivaldybės rinkimų komisijos 2019-02-25 sprendimo Nr. Sp-17 „Dėl rinkėjų galimų papirkimų atvejų tyrimo grupės išvados“ (toliau – skundas). Šiuo skundu prašoma panaikinti Alytaus rajono savivaldybės rinkimų komisijos Nr. 3 (toliau – Alytaus raj. SRK) 2019 m. vasario 25 d. sprendimą Nr. Sp-17 „Dėl rinkėjų galimų papirkimo atvejų tyrimo grupės išvados“ (toliau – sprendimas) bei pripažinti nepagrįsta Alytaus raj. SRK sudarytos tyrimo grupės išvadą „Dėl Aurimo Truncės galimo Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 6 straipsnio nuostatų pažeidimo“ (toliau – Išvada).

Skundo autorius skunde nurodo, kad „*skundžiamas Alytaus raj. SRK sprendimas yra neteisėtas ir nepagrįstas dėl šių aplinkybių:*

<...> net 2 iš 3 tyrimo grupės narių yra tiesiogiai pavaldūs Alytaus rajono savivaldybės (ARS) administracijos direktoriui <...> būdamos <...> tiesioginiame pavaldume ir ruošdamos bei teikdamos sprendimą dėl <...> A. Truncės dvi komisijos narės nesilaikė teisės aktų reikalavimų ir nenusišalino, būdamos akivaizdžioje interesų konflikto situacijoje“;

buvo atliktas nekritiškas skundo autorės ir liudininkų parodymų vertinimas <...> šių asmenų duomenys ir parodymai negali būti naudojami tiesiogiai jais remiantis kaip objektyviais;

tyrimo grupė neargumentuotai atmetė visus LVŽS ir LVŽS atstovų paaiškinimus <...> visiškai ignoravo faktą, kad identiškomis aplinkybėmis šalia akcijos „Saugokime vyrus“ autobusiuko rinkimų aktyvią (!) agitaciją vykdė TS-LKD reklaminis autobusiukas <...>;

tyrimo grupė visiškai nevertino „Medicina Practica“, Lietuvos sergančiųjų prostatos vėžiu draugijos ir kitų trečiųjų šalių informacijos <...>;

<...> išvada yra visiškai nepagrįsta, nes nėra jokių duomenų apie tai, kad rinkėjams būtų formuojama sąsaja tarp informacinio pobūdžio (t.y. kalendorinio grafiko) žinutės pasidalinimo Facebook profilyje ir skatinimo balsuoti rinkimuose <...>;

<...> laikantis VRK rekomendacijų akcijos vykdytojai nuo mikroautobuso yra pašalinę bet kokią simboliką, kuri galėtų būti bent kažkaip siejama su LVŽS. Todėl lieka neaišku, kaip A. Truncė, nedalyvaudamas akcijoje, galėjo sukelti akcijos dalyviams papirkimo iš LVŽS kandidatų pusės, o ne kitų šalia veikusių – pavyzdžiui, TS-LKD – asociacijas. Šios aplinkybės netirtos ir nenagrinėtos, nes tokių ir nėra, ir nebuvo;

tyrimo grupės reikalavimas, kad 2014 metais mobiliatai laboratorijai lankantis Alytaus rajone A. Truncė būtų skelbęs identišką informaciją, reikia įvertinti, kad tuo laikotarpiu kandidatas aktyviai net nesinaudojo savo Facebook profiliu (aktyviai prisijungė 2015-2016 metų eigoje). Todėl reikalavimas pateikti kitų analogiškų informacijos pasidalinimo pavyzdžių yra perteklinis ir negali būti taikomas atgaline data, nes kai kurių įrodymų tiesiog neįmanoma atgaminti ir pateikti;

tyrimo grupė nei klausė, nei bandė objektyviai nustatyti reklaminio automobilio stovėjimo vietą, todėl remdamasi tik jau minėtais šališkais su skundo autore ir TS-LKD susijusiais šaltiniais, atskirus nesusijusius atvejus apibendrina ir pateikia kaip bendrą taisyklę. Tai pažeidžia racionalaus faktų rinkimo ir priežastinio ryšio įrodinėjimo pareigą;

informacijos pašalinimo (po kilusių abejonių) faktas niekaip negali būti aiškinamas kaip kaltės pripažinimas, o tik kaip siekis išvengti nereikalingo ir politinei kampanijai kenkiančio politinių oponentų spaudimo bei galimai neįsigilinusių asmenų stereotipinio vertinimo“.

Skundo nagrinėjimas perduotas VRK Politinės reklamos ir papirkimų tyrimo grupei (toliau – VRK tyrimo grupė), kurią sudaro VRK nariai Aistė Žilinskienė (vadovė), Svetlana Misevičienė ir Vincentas Vobolevičius, talkinant VRK nariams Andriui Puksui ir Taurui Rutkūnui.

Vadovaudamasi Rinkėjų galimų papirkimo atvejų tyrimo ir vertinimo tvarkos aprašo, patvirtinto VRK 2017 m. vasario 23 d. sprendimu Nr. Sp-47 (pakeisto VRK 2018 m. gruodžio 11 d. sprendimu Nr. Sp-188), 38 punktu, VRK tyrimo grupė turėjo įvertinti Alytaus raj. SRK nustatytas aplinkybės dėl jos priimto sprendimo, patikrinant tik materialinių ir procedūrinių teisės normų taikymą.

Dėl Alytaus raj. SRK atlikto tyrimo

Alytaus raj. SRK tyrimo grupės Išvadoje nurodyta, kad, atlikdama tyrimą, „Tyrimo grupė išanalizavo gautus pranešimus, prie jų pridėdamus įrodymus, visuomenės informavimo priemonėse skleistą informaciją, liudytojų parodymus, kreipėsi į VRK dėl papildomos informacijos, susijusios su skundo tyrimu gavimo (susirašinėjimo su LVŽS, Lietuvos sergančiųjų prostatos vėžiu draugija, VšĮ Medicina practica). <...> elektroniniu laišku buvo kreiptasi į kandidatą į merus Aurimą Truncę dėl informacijos ir paaiškinimų pateikimo, <...> įvertino 2019 m. sausio 28 d. Aurimo Truncės socialinio tinklo Facebook profilyje skelbtą kvietimą Alytaus rajono gyventojams nepraleisti progos patikrinti sveikatą nemokamai ir informaciją apie mobilios laboratorijos grafiką, <...> įvertino pateiktą foto

nuotrauką, kurioje užfiksuotas prie pat mobiliosios kraujo laboratorijos stovintis LVŽS kandidato į merus Aurimo Truncės politinė reklama apklijuotas automobilis <...> video medžiagą, kurioje taip pat užfiksuotas Aurimo Truncės politinė reklama apklijuotas automobilis, stovintis netoli mobiliosios laboratorijos <...> Dzūkijos televizijos 2019-02-01 žiniose rodytame reportaže pateiktą informaciją, kuri patvirtino, kad LVŽS kandidato į merus Aurimo Truncės politinė reklama pažymėtas automobilis stovi pastatytas prie pat mobilios laboratorijos <...> vertintas LRT televizijos laidoje „Panorama“ 2019-02-06 rodytas reportažas, kuris patvirtino, kad LVŽS kandidato į merus A. Truncės politinė reklama pažymėtas automobilis stovi netoli mobilios laboratorijos <...>“, kandidato paaiškinimus šiame reportaže, kad „nėra prisirišta prie autobusiuko ir renginių. Aišku šaunu, jei pataikom į tą vietą, kur daugiau susiburia rinkėjų. <...>“, įvertino A. Truncės pateiktą informaciją ir paaiškinimus dėl socialiniame tinkle „Facebook“ savo profilyje skelbiamos informacijos apie galimybę pasitikrinti sveikatą nemokamai ir mobiliosios laboratorijos grafiką, gautus atsakymus į pateiktus klausimus – kokių tikslu automobiliai, pažymėti jo, kaip kandidato į Alytaus rajono savivaldybės merus, politinė reklama, stovėjo prie mobiliosios laboratorijos Mikalavo, Pivašiūnų, Punios ir kitose vietose, iki kada buvo vykdoma laboratorijos veikla atitinkamojoje gyvenamojoje vietovėje, bei kitus A. Truncės paaiškinimus.

Išvadoje nurodyta, kad visi tyrimo metu surinkti duomenys iš esmės patvirtina pirminę informaciją apie galimą netiesioginį rinkėjų papirkimo faktą bei atkreiptinas dėmesis ir į tai, kad tik pradėjus sklisti viešai informacijai apie galimą rinkėjų papirkinėjimą, kandidatas į merus Aurimas Truncė iš socialinio tinklo „Facebook“ pašalino visą su tiriamomis aplinkybėmis susijusią informaciją ir daugiau jos neplatino, taip pat nestatė ir automobilių, pažymėtų jo politinė reklama, prie mobiliosios laboratorijos autobusiuko. Todėl galima teigti, kad A. Truncė galimai suprato savo veiksmų pasekmes ir veikė jų siekdamas bei suvokė skirtumą tarp informacijos platinimo ir netiesioginio rinkėjų papirkimo sudarant klaidingą įspūdį apie paslaugos teikėją.

Dėl teisinio vertinimo

Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 6 straipsnyje numatytas draudimas papirkti rinkėjus ar rinkimų teisę turinčius asmenis. Minėto straipsnio 1 punkte numatyta: *„Prasidėjus rinkimų politinei kampanijai, tai yra nuo rinkimų datos paskelbimo iki šio įstatymo nustatyto rinkimų agitacijos kampanijos laikotarpio pabaigos, taip pat rinkimų dieną draudžiama tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti rinkėjų balsus, dovanomis, paslaugomis ar kitokiu atlyginimu skatinti rinkėjų ar rinkimų teisę turintį asmenį dalyvauti arba nedalyvauti rinkimuose ir (arba) balsuoti už arba prieš vieną ar kitą numatomą kelti kandidatą ar numatantį išsikelti kandidatą į savivaldybės tarybos narius – merus asmenį, kandidatą arba kandidatų sąrašą, taip pat žadėti už balsavimą atsilyginti rinkėjams po*

rinkimų turint tikslą paveikti rinkėjų valią dėl konkrečių politinių partijų ar kandidatų arba numatomų kelti kandidatais asmenų ir taip trukdyti piliečiams įgyvendinti rinkimų teisę“.

Ši įstatymo nuostata numatyta ir Rinkėjų galimų papirkimo atvejų tyrimo ir vertinimo tvarkos aprašo 4 punkte, įtvirtinant, kad: *„Rinkėjų papirkimas – tai trukdymas asmeniui, prasidėjus rinkimų (referendumo) politinei kampanijai, tai yra nuo rinkimų (referendumo) datos paskelbimo iki Rinkimų įstatymuose ar Referendumo įstatyme nustatyto rinkimų (referendumo) agitacijos kampanijos laikotarpio pabaigos, taip pat agitacijos draudimo laikotarpiu ir rinkimų (referendumo) dieną, realizuoti savo teisę rinkti arba būti išrinktam, kuris gali pasireikšti:*

4.1. tiesioginiu ar netiesioginiu rinkėjų balsų pirkimu;

4.2. dovanų ar kitokio atlyginimo rinkėjams teikimu, skatinant rinkėją (rinkėjus) dalyvauti arba nedalyvauti rinkimuose (referendume) ir (arba) balsuoti už arba prieš vieną ar kitą asmenį, kurį numatoma kelti kandidatą, kandidatą arba kandidatų sąrašą;

4.3. pažadu už balsavimą atsilyginti rinkėjams po rinkimų (referendumo) turint tikslą paveikti rinkėjų valią dėl konkrečių politinių partijų, visuomeninių rinkimų komitetų, kandidatų arba asmenų, kuriuos numatoma kelti kandidatais;

4.4. rinkėjo palenkimu už jam pačiam ar kitiems asmenims duodamus ar žadamus pinigus ar kitokias materialines vertybes bei tokio pobūdžio paslaugas ar lengvatas balsuoti už ar prieš konkrečią politinę partiją, visuomeninį rinkimų komitetą, kandidatą arba asmenį, kurį planuojama kelti kandidatą.“

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad akcija Išsaugokime vyrus“ buvo vykdoma rinkimų kampanijos metu, ją padėjo vykdyti LVŽS šioje savivaldybėje keliamas kandidatas į tarybos narius – merus. Kandidato į tarybos narius – merus dalyvavimas akcijoje (net ir savanorio teisėmis) gali prisidėti prie rinkėjų ar rinkimų teisę turinčių asmenų nuomonės formavimo apie kandidatą. Alytaus raj. SRK tyrimo grupė išvadoje pažymėjo, kad *„Rinkėjų papirkimu laikytina ne tik agitavimas dalyvauti ar nedalyvauti rinkimuose, balsuoti ar nebalsuoti už vieną ar kitą kandidatą ir /ar politinę partiją, visuomeninį judėjimą ir pan., suteikiant materialinę naudą rinkėjui, bet ir poveikis rinkėjui jį „palenkiant“ ar „nukreipiant“ dalyvauti rinkimuose ar balsuoti už tam tikrą partiją ar kandidatą“* bei vadovaudamasi tyrimo metu surinktais duomenimis, pagrįstai nustatė, kad LVŽS kandidatas į tarybos narius – merus Aurimas Truncė, skelbdamas „Facebook“ paskyroje informaciją apie galimybę pasitikrinti sveikatą nemokamai ir mobiliosios laboratorijos grafiką bei laikydamas savo politinę reklamą pažymėtą automobilį prie mobiliosios laboratorijos veiklos vykdymo vietų, šiais savo veiksmais formavo rinkėjams klaidingą nuomonę apie akcijos vykdytoją ir nemokamų paslaugų teikimą siekiant gauti rinkėjų palankumą. Tyrimo grupei nepavyko nei rasti, nei gauti duomenų apie tai, kad Aurimas Truncė

kada nors iki šiol būtų platinęs panašaus pobūdžio informaciją apie įvairias akcijas, taip pat nėra duomenų ir apie tai, kad, 2014 m. mobiliajai laboratorijai lankantis Alytaus rajone, jis būtų platinęs analogišką informaciją ar kitaip prisidėjęs prie mobiliosios laboratorijos veiklos vykdymo, todėl akivaizdu, kad kandidatas ėmėsi naujų iniciatyvų rinkimų politinės kampanijos laikotarpiu. Kandidato paaiškinimai, kad jo politinė reklama pažymėtas automobilis prie mobiliosios laboratorijos būdavo pastatytas atsitiktinai, paneigia tyrimo metu nustatyti faktai, kurie įrodo, kad A. Truncei iš tikrųjų buvo žinomos visos laboratorijos stovėjimo vietos ir veiklos laikas. Liudytojų parodymai taip pat patvirtino, kad A. Truncės automobilis stovėdavo tik laboratorijos veiklos vykdymo laiku, po mobiliosios laboratorijos apsilankymo daugiau tose pačiose vietose, kuriose, kandidato teigimu, galima tikėtis didesnio gyventojų srauto, automobilis, pažymėtas kandidato politine reklama, nebuvo statomas, todėl šių aplinkybių pakanka, kad būtų galima teigti, kad tokie kandidato veiksmai laikytini ne atsitiktiniais, o turint tikslą suformuoti rinkėjams klaidingą nuomonę apie nemokamų paslaugų teikėją ir paveikti jų valią.

Atlikdami Alytaus raj. SRK atlikto tyrimo įvertinimą, VRK darbo grupės nariai kreipėsi į Alytaus raj. SRK dėl LVŽS skunde nurodyto fakto, kad „<...> tyrimo grupė pacitavo ir visiškai ignoravo faktą, kad identiškomis (kaip ir skunde nurodytomis) aplinkybėmis šalia akcijos „Saugokime vyrus“ autobusiuko rinkimų aktyvią agitaciją vykdė TS-LKD reklaminis autobusiukas <...> informacija pateikta, tačiau tyrimo grupė jos visiškai nevertino ir netyrė“.

Alytaus raj. SRK informavo, kad 2019 m. vasario 7 d. VRK perdavė Alytaus raj. SR komisijai nagrinėti iš Seimo narės Agnės Širinskienės gautą pranešimą, kuriame buvo nurodyta informacija, kad „Alytaus savivaldybėje, Kriokalaukyje, greta reportaže minimo Medicina practica mobiliosios laboratorijos autobusiuko kurį laiką parkavosi TS-LKD kandidato reklama pažymėtas automobilis. Taip pat buvo dalinami TS-LKD kandidato reklaminiai kalendoriukai“, bei prašoma įvertinti „ar toks parkavimasis ir reklamos dalinimas nepažeidžia politinių kampanijų reklamos bei finansavimo tvarkos“. Atsižvelgdama į pranešime išdėstytą informaciją, Alytaus raj. SRK politinės reklamos stebėsenos grupė įvertino, išnagrinėjo minėtą pranešimą ir nusprendė, kad TS-LKD kandidato kurį laiką buvimas šalia „Medicina practica“ mobiliosios laboratorijos nesudaro prielaidų traktuoti situacijos kaip galimo rinkėjų papirkimo. Jokių kitų politinės reklamos skleidimo tvarkos pažeidimų Alytaus raj. SRK politinės reklamos stebėsenos grupė taip pat nenustatė. Šios grupės įvertinimui 2019 m. vasario 25 d. vykusiame Alytaus raj. SRK komisijos posėdyje pritarė visi komisijos nariai. Minėto pranešimo autorė apie atliktą įvertinimą buvo informuota, dėl atlikto įvertinimo skundo nepateikė.

VRK tyrimo grupė, įvertinusi Alytaus raj. SRK sudarytos tyrimo grupės tyrimo metu surinktus įrodymus, nustatytas aplinkybes, šios tyrimo grupės parengtą Išvadą, patikrinusi materialinių ir

procedūrinių teisės normų taikymą, nustatė, kad Alytaus raj. SRK sudaryta tyrimo grupė atliko išsamų ir objektyvų tyrimą ir jo pagrindu parengė pagrįstą išvadą, o Alytaus raj. SRK priėmė teisėtą ir pagrįstą sprendimą. Visi faktiniai duomenys, Alytaus raj. SRK tyrimo grupės argumentai, surinkti įrodymai yra plačiau pateikiami jų parengtoje Išvadoje, kurių pagrindu buvo atliekamas vertinimas ir nustatytas įstatymo pažeidimas.

Išvadoje nurodyta informacija apie Alytaus raj. SKR tyrimo grupės atliktus veiksmus tyrimo metu yra pakankamai išsami, joje nurodyti atlikti veiksmai, argumentai ir jų teisinis įvertinimas, faktinės aplinkybės, susijusios su padarytais veiksmais, todėl nėra pagrindo skundo autoriui teigti, kad Išvada yra nepagrįsta, o Alytaus raj. SRK priimtas sprendimas neteisėtas. VRK darbo grupė nenustatė, kad rengiant Išvadą bei priimant skundžiamą sprendimą buvo pažeistos pagrindinės procedūros, ypač taisyklės, turėjusios užtikrinti objektyvų visų aplinkybių įvertinimą bei parengtos Išvados ir priimto sprendimo pagrįstumą.

Atmestini skundo autoriaus argumentai, kad, atliekant tyrimą bei rengiant Išvadą, vėliau priimant sprendimą, dvi komisijos narės nesilaikė teisės aktų reikalavimų ir nenusišalino. Skundo argumentai, kad 2 iš 3 Alytaus raj. SRK tyrimo grupės narių yra tiesiogiai pavaldūs Alytaus rajono savivaldybės administracijos direktoriui bei buvo akivaizdus interesų konfliktas, ėjo pareigas ir nebuvo nusišalinę, yra visiškai nepagrįsti faktiniais duomenimis, yra teisiškai neargumentuoti ir nekorektiški.

VRK darbo grupė pažymi, kad kiekvienas atliekamas tyrimas yra individualus, jame renkama ir nagrinėjama tokia medžiaga, kuri rinkimų komisijoms yra reikalinga tinkamam ir išsamiam tyrimui atlikti, argumentuotai, motyvuotai ir pagrįstai išvadais arba pažymais parengti bei teisėtam sprendimui priimti, todėl skundo autoriaus teiginiai, kad rinkimų komisijos nariai nesikreipė į atitinkamus fizinius ir (ar) juridinius asmenis ir nesiekė jų apklausti, ignoravo LVŽS ir LVŽS atstovų pateiktą informaciją, vertinami kritiškai kaip teisiškai nereikšmingi ir atspindi skundo autoriaus nuomonę, kaip turėjo būti atliekamas tyrimas, kaip turėjo būti vertinami liudytojų parodymai, kad būtų priimtas skundo autoriui tinkamas sprendimas, todėl atmestini.

Atsižvelgdama į pirmiau nurodytus argumentus, VRK darbo grupė mano, kad LVŽS skunde išvardyti argumentai dėl skundžiamo sprendimo bei Išvados neteisėtumo ir pagrįstumo ir procedūrinių pažeidimų, negali būti pripažinti pagrįstais, todėl atmestini.

Apibendrindama tai, kas išdėstyta, VRK Politinės reklamos ir papirkimų tyrimo darbo grupė, siūlo:

1. Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos 2019 m. kovo 4 d. skundo „Dėl Alytaus rajono savivaldybės rinkimų komisijos Nr. 3 2019-02-25 sprendimo Nr. Sp-17 „Dėl rinkėjų galimų papirkimų atvejų tyrimo grupės išvados“ netenkinti.

2. Alytaus rajono savivaldybės rinkimų komisijos Nr. 3 sprendimą Nr. Sp-17 „Dėl rinkėjų galimų papirkimų atvejų tyrimo grupės išvados“, kuriuo Aurimas Truncė pripažintas pažeidęs Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 6 straipsnio 1 dalį, palikti nepakeistą.

3. Apie nustatytą papirkimo faktą paskelbti VRK interneto svetainėje kartu su Aurimo Truncės pasižadėjimu laikytis draudimo papirkti rinkėjus ir rinkimų teisę turinčius asmenis.

Vadovė

Nariai:

Aistė Žilinskienė

Svetlana Misevičienė

Andrius Puksas

Tauras Rutkūnas

Vincentas Vobolevičius

